

ОБЛІК ТА ПОРЯДОК ВИЗНАЧЕННЯ РОЗМІРУ ЗБИТКІВ ВІД НЕСТАЧ І ВТРАТ МАТЕРІАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ

(Продовження. Початок див. у № 57 за 18.06.99 р.)

НЕСТАЧА, РОЗКРАДАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

Приклад 3. Проведеною інвентаризацією встановлена нестача виробничих запасів на складі, обліковуваних на **рахунках 05, 06, 08** на суму 500 грн.; в межах норм природного убутку - 300 грн., лишки на суму 200 грн., пересортиця виробничих запасів на суму 480 грн. Залишок віднесений на винну матеріально відповідальну особу.

Розрахунок нестачі

(понаднормова нестача віднесена на матеріально відповідальну особу)

1. Нестача за обліковими цінами (з урахуванням норм природного убутку):
500 грн. - 300 грн. = 200 грн.
2. На суму ПДВ:
200 грн. x 20% = 40 грн.
3. На різницю між сумою, що підлягає стягненню з винної особи, і обліковою ціною:
480 грн. - (200 грн. + 40 грн.) = 240 грн.
4. Сума нестач і втрат; відповідно до Порядку № 116: (200 грн. + 40 грн.) x 2 рази = 480 грн.

ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ (нестача виробничих запасів за рахунок винної особи)

Таблиця 4

№ п/п	Зміст операції	Бухгалтерський облік		
		Кореспонденція рахунків		
		Дт	Кт	Сума
1	2	3	4	5
1.	Списана нестача товарно-матеріальних цінностей	84	05, 06, 08	500
2.	Нестача в межах норм природного убутку	20, 25, 26	84	300
3.	Вартість понаднормових нестач віднесена на винних осіб:			
	— за обліковими цінами	72	84	200
	— на суму ПДВ	72	68/1	40
	— на різницю між обліковою ціною і сумою, що підлягає стягненню з винних осіб	72	83	240
4.	Нестача погашена винною особою:			
	— відповідно до Порядку N 116	50, 70	72	480
	— сума різниці в цінах	83	68	240
5.	Внесена нестача винною особою здана на Розрахунковий рахунок	51	50	480
6.	Погашена заборгованість перед бюджетом:			
	— по нарахованому ПДВ	68	51	40
	— різниця між сумою, що підлягає стягненню, і	68	51	240

	обліковими цінами			
7.	Оприбутковані лишки виробничих запасів*	05, 06, 08	80	200
8.	Відображена в обліку пересортиця виробничих запасів	05 06 08	05 06 08	480

- **Примітка:** Податковий облік буде наступним:

ВВ(18)	ВД(48)	Дт	Кт	Сума
—	200	05, 06, 08	48	200
—		48	80	200

ПЕРЕВІРКА

Дт	72	Кт
3/200	4/480	
40		
240		
Об. 480	Об. 480	

Дт	68	Кт
6/ 40	3/ 40	
240	4/240	
Об. 280	Об. 280	

Дт	83	Кт
4/240	3/240	
Об. 240	Об. 240	

- Належить:
- а) Державі: 280 грн.;
 - б) Підприємству відшкодовані збитки: 200 грн.

Нестача, розкрадання тварин у сільському господарстві

У сільському господарстві облік тварин здійснюють на активному рахунку 09 "Тварини на вирощуванні та відгодівлі" з відповідними субрахунками:

09/1 "Молодняк тварин"

09/2 "Тварини на відгодівлі"

09/3 "Птиця"

09/4 "Звірі"

09/5 "Кролі"

09/6 "Сім'ї бджіл"

09/7 "Доросла худоба, вибракувана з основного стада для реалізації"

09/8 "Худоба, прийнята від населення для реалізації".

Відповідно до Державного класифікатора України (ДК 013-97, дата введення - 01.01.98 р.) тварини робочі і продуктивні відносяться до групи 3 основних засобів, КОФ від 320000 до 320500.

Інвентаризацію тварин проводять з урахуванням особливостей тварин кожної їх групи (за видами тварин, на фермах, у відділках, бригадах, за матеріально відповідальними особами тощо).

У груповому порядку обліковуються тварини на відгодівлі, молодняк свиней, овець, кіз та інші види тварин.

Дорослі виробничі і робочі тварини обліковуються за номерами тварин (бірок), віком, живою масою тощо.

Інші тварини основного стада обліковуються у груповому порядку відповідно до віку, статі з вказівкою кількості голів, живої маси (ваги) за кожною групою.

Нестачі у тваринництві можливі з різних причин.

Приклад 4. Згідно з Актом інвентаризації встановлена нестача овець у кількості 6 голів вагою 25кг кожна, собівартість живої ваги - 4 грн./кг.

Із зниклих 6-ти голів дві вівці загинули від стихійного лиха (злива), 3 вівці загинули від хвороби, 1 вівця вкрадена (її вартість віднести на винну особу).

Інвентаризацією виявлений також лишок одного теляти вагою 85кг вартістю (обліковою) 3 грн.50 коп. за 1кг.

Розрахунок відповідно до рішення інвентаризаційної комісії

1. Віднести на збитки втрати від загибелі двох овець від стихійного лиха:
(25кг x 4 грн.) x 2 вівці = 200 грн.
2. Віднести на витрати виробництва вартість 3-х овець, що загинули від хвороби:
(25кг x 4 грн.) x 3 вівці = 300 грн.
3. Віднести на винну особу вартість нестачі однієї вівці вагою 25кг вартістю 4 грн. за 1кг:
(25кг x 4 грн.) x 1 вівцю = 100 грн.
4. Оприбуткувати лишки молодняка тварин - 1 теля:
(85кг x 3 грн.50 коп.) x 1 теля = 297 грн.50 коп.

ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ
(нестача тварин внаслідок стихійного лиха,
хвороби і з вини матеріально відповідальної особи)

Таблиця 5

№ п/п	Зміст операції	Бухгалтерський облік			Рахунки		Податковий облік		
		Кореспонденція рахунків			18	48	Кореспонденція рахунків		
		Дт	Кт	Сума			Дт	Кт	Сума
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Відображена загальна сума збитків по собівартості живої ваги, виявлених при інвентаризації (200 грн. + 300 грн. + 100 грн.)	84	09	600			—	—	—
2.	Віднесена вартість нестачі овець: а) на збитки підприємства внаслідок стихійного лиха — 2 вівці (4 грн. x 25кг) x 2 вівці	80	84	200	200		18 80	84 18	200 200
	б) на витрати виробництва внаслідок хвороби (4 грн. x 25) x 3 вівці	20/2	84	300	300	—	18 20/2	84 18	300 300
	в) на винну особу за ціною реалізації (закупівельною ціною) по 3 грн.20 коп. за 1кг (3 грн.20 коп. x 25) x 1 вівцю	72	84	80			—	—	—
	г) на збитки підприємства різницю між ціною реалізації і собівартістю (80 - 100 грн.)	80	84	20	20	—	18 80	84 18	20 20
	д) на винну особу різницю між ціною реалізації і обліковою з використанням коефіцієнта 1,5 (відповідно до Порядку № 115) (80 грн. x 1,5) - 80 грн.	72	83	40			—	—	—
3.	Нараховано ПДВ на вартість нестачі з вини матеріально відповідальної особи (80 грн. + 40 грн.) x 20%	72	68	24			—	—	—
4.	Відображена сума, належна до перерахування до Державного бюджету у зв'язку з використанням коефіцієнта 1,5	83	68	40			—	—	—
5.	Відшкодована винною особою нестача готівкою (або із зарплати) (80 грн. + 40 грн. + 24 грн.) і внесена на Розрахунковий рахунок	50 або70	72	144			—	—	—
		51	50	144			—	—	—
6	Відображені перерахування до бюджету: а) сума у зв'язку з використанням коефіцієнта 1,5	68	51	40			—	—	—
	б) нарахованого ПДВ на вартість нестачі з вини матеріально відповідальної особи	68/1	51	24			—	—	—
7.	Оприбутковані лишки молодняка тварин (85кг x 3 грн.50 коп.) x 1 теля	09	80	297,50	—	297,50	09 48	48 80	297,50 297,50
	Всього:				520	297,50			

НЕСТАЧА ТОВАРІВ У ТОРГІВЛІ

Приклад 5. На складі торговельного підприємства виявлена нестача продовольчих товарів (м'ясо птиці охолоджене).

Купівельна вартість - 270 грн. (без ПДВ - 225 грн., ПДВ - 45 грн.).

Продажна вартість - 337,5 грн., у т.ч. товарна надбавка - 112,5 грн.: ПДВ у купівельній вартості - 45 грн., торговельна націнка 25% - 67,5 грн. (від 270 грн.).

Норма природного убутку відповідно до наказу Міністерства торгівлі СРСР № 88 від 02.04.87 р. на м'ясо птиці охолоджене при зберіганні протягом 3-х діб складає 0,3%.

Розрахунок розміру збитків

1. Нестача товарів по продажній вартості за мінусом ПДВ у купівельній вартості:
 $337,5 \text{ грн.} - 45 \text{ грн.} = 292,5 \text{ грн.}$
2. Нестача товару в межах норм природного убутку:
 $270 \text{ грн.} \times 0,3\% : 100\% = 0,81 = 1 \text{ грн.}$
3. Товарна надбавка на нестачу товарів у межах норм природного убутку:
 $1 \text{ грн.} \times 120\% : 100\% \times 25\% : 100\% + (1 \text{ грн.} \times 20\%) : 100\% = 0,5 \text{ грн.}$
4. Товарна надбавка в межах норм природного убутку, що відноситься до виявленої нестачі товарів: у розмірі торговельної націнки:
 $67,5 \text{ грн.} - 1,5 \text{ грн.} = 66 \text{ грн.}$
відображається на **рахунку 83** "Доходи майбутніх періодів".
5. ПДВ у купівельній вартості у сумі 45 грн. знімається методом "сторно".
6. Нестачу товарів у сумі 336 грн. (за мінусом природного убутку) відносимо на винну особу.
7. Різниця вартості між оцінкою встановленого для вирахування збитку від нестачі і обліковими цінами відповідно до Порядку № 116 від 22.01.96 р.:
 $[(225 \text{ грн.} \times 105\% / I_{\text{інф}}) + 47,25 \text{ грн.}] \times 2 - 337 \text{ грн.} = 230 \text{ грн.}$
8. Нестача з вини матеріально відповідальної особи в межах норм природного убутку:
 $337,5 - 1,0 - 0,5 = 336 \text{ грн.}$
Загальна сума нестачі за рахунок матеріально відповідальної особи:
 $336 \text{ грн.} + 230 \text{ грн.} = 566 \text{ грн.}$
9. Кошти погашеної нестачі (якщо готівкою) винною особою вносяться підприємством на Розрахунковий рахунок у сумі 566 грн.
10. Торговельна націнка, що відноситься до виявленої нестачі товарів за мінусом ПДВ ($66 \text{ грн.} - 11 \text{ грн.} = 55 \text{ грн.}$), відображається на **рахунку 83** субрахунок 83/3 "Різниця між обліковими і роздрібними цінами по товарно-матеріальних цінностях, яких не вистачає".
11. Залишок коштів, утриманих з матеріально відповідальної особи після відшкодування збитків, нанесених підприємству, відноситься на розрахунки з бюджетом.

ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ ВИЩЕНАВЕДЕНИХ ОПЕРАЦІЙ
(за відповідними порядковими номерами)

Таблиця 6

№ п/п	Зміст операції	Бухгалтерський облік			Рахунки		Податковий облік		
		Кореспонденція рахунків			18	48			
		Дт	Кт	Сума			Дт	Кт	Сума
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Виявлена нестача товарів за продажними цінами	84	41/1	337,5			—	—	—
2.	Списана нестача товарів за продажними цінами	44	84	1,0	—	1,0	44 18	18 84	1,0 1,0
3.	Списана товарна надбавка у межах норм природного убутку	42/1	84	0,5			—	—	—
4.	Списана товарна надбавка у межах норм природного убутку, що відноситься до нестачі товарів у розмірі торговельної націнки	42/1	83/3	66			—	—	—
5.	Методом "сторно" ПДВ у купівельній вартості товарів	68/1	42/1	45			—	—	—
6.	Віднесена нестача товару на матеріально відповідальну особу	72	84	336			—	—	—
7.	Різниця вартості між оцінкою, встановленою для вирахування збитку від нестачі, і обліковими цінами віднесена на матеріально відповідальну особу	72	83/3	230			—	—	—
8.	Погашена нестача матеріально відповідальною особою; різниця в цінах 135,5 грн. і ПДВ —139,5	50, 70	72	566		291	50 48 50	48 72 72	291 291 275
9.	Кошти погашеної нестачі внесені на Розрахунковий рахунок	51	50	566			—	—	—
10.	Сума торговельної націнки, що відноситься до виявленої нестачі товарів	83/3	80	66		66	83/3 48	48 80	66 66
11.	Залишок коштів, утриманих з матеріально відповідальної особи після відшкодування збитків, нанесених підприємству	83/3	68	135,5					
	Сума ПДВ	83/3	68/1	94,5			—	—	—
12.	Перераховано до бюджету: — сума різниці в цінах нестачі товарів	68	51	135,5			—	—	—
	— зобов'язання з ПДВ	68/1	51	139,5			—	—	—
Усього валових доходів: 357 - 1 = 356									
	У випадку, якщо винна особа не встановлена, нестача товарів понад норми природного убутку списується (за купівельними цінами з урахуванням ПДВ)	80, 81	84						

ПЕРЕВІРКА

Різниця в цінах (без ПДВ): 230 грн. - 94,5 (ПДВ) (47,25 x 2 рази) = 135,5 грн.

Дт	72	Кт
6/ 336,0	8/ 566,0	
7/ 230,0		
Об. 566,0	Об. 566,0	
-	-	

Дт	83/3	Кт
10/66,0		
Об. 66,0	4/ 66,0	
11/ 135,5	7/ 230,0	
11/ 94,5	Об. 296,0	
Об. 230,0	С. 230,0	

Дт	68	Кт
(на різницю в цінах)		
12/ 135,5	11/ 135,5	
Об. 135,5	Об. 135,5	
-	-	

Дт	68	Кт
(на суму ПДВ)		
5/ 45,0	11/ 94,5	
Об. 45,0	Об.94,5	
12/139,5	С.139,5	

Належить:

а) Державі: $230 + 45 = 275$ грн.;

або

$135,5 + 139,5 = 275$ грн.

б) Підприємству (повернені кошти за нестачу (крадіжку) товарів):

$336 - 45$ (ПДВ) = 291 грн.

(Далі буде)

Н.М. ТКАЧЕНКО,
професор кафедри обліку і аудиту
Українського державного університету
харчових технологій